

NJUJORK TAJMSOV BESTSELER No.1

Služavke

KETRIN STOKET

„Dirljiva i mudra knjiga... uhvatićete sebe kako glasno navijate.“

– *People*

Naslov originala
Kathryn Stockett
“The Help”

Copyright © 2009 by Kathryn Stockett
Translation Copyright © 2010 za srpsko izdanje Čarobna knjiga

Urednik
Borislav Pantić

ISBN 978-86-7702-112-2

Nijedan deo ove publikacije, kao ni publikacija u celini, ne sme se re-produkovati, umnožavati, preštampavati niti u bilo kojoj drugoj formi i bilo kojim drugim sredstvom prenositi ili distribuirati bez odobrenja izdavača.

Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavač prema odredbama Zakona o autorskim pravima.

Čarobna knjiga
Beograd 2010.

Ketrin Stoket

SLUŽAVKE

Preveo:
Igor Adžić

**Čarobna
knjiga**

Posvećeno dedu Stoketu, najboljem pripovedaču

EJBILIN

GLAVA PRVA

Avgust 1962.

Mej Mobli je rođena u nedeljno jutro, avgusta meseca 1960. godine. Takve bebe ovde obično zovemo crkvene bebe. Moj ti je posao briga o beloј deci, a uz to kuvam i čistim. Za svoga života podigla sam sedamnaestoro dece. Umem da ih uspavam, smirim i naučim da idu na nošu još pre nego što njihova majka ujutru ustane iz kreveta.

Ipak, nikada nisam videla bebu da toliko urla kao mala Mej Mobli Lifolt. Prvog dana kad sam otvorila vrata, videla sam je kako vrišti od grčeva crvena poput raka, gurajući flašicu od sebe kao da je trula repa. A gospođica Lifolt, ona ti je izgledala kao da je nasmrt preplašena od rođenog deteta. „Šta ne radim kako treba? Zašto ovo neće da prestane da plače?“

Ovo? Čim sam čula tu reč, znala sam da nešto nije u redu.

Onda ti ja uzmem tu uplakanu ružičastu bebicu u naručje i počnem da je cupkam gore-dole kako bi joj se pokrenuli gasovi u crevima. Nije prošlo ni dva minuta i mala gospođica je prestala da plače i počela da mi se osmehuje. A gospođica Lifolt, ona ti posle toga ceo dan nije ni uzela svoje dete u naručje. Videla sam ja dosta žena koje uhvati tuga posle porođaja. Tada sam, čini mi se, mislila da je to u pitanju.

Da ti kažem nešto o gospođici Lifolt: ne samo što je sve vreme namrštena, ona ti je i žgoljava. Noge su joj toliko tanke da izgledaju kao da su joj izrasle prošle nedelje. Ima dvadeset i tri godine, a mršava je kao neki četrnaestogodišnjak. Čak joj je i kosa retka, smeđa, gotovo providna.

Pokušava da je natapira, ali joj onda izgleda još ređa. Lice joj oblikom podseća na onog crvenog đavola sa pakovanja za sveće, sa svojom šiljastom bradom i svim ostalim. U stvari, ona ti je sva u nekim čoškovima i oštrim

linijama pa nije ni čudo što ne može da umiri to dete. Bebe ti obožavaju salo. Vole da ti zagnjure lice u pazuh i tako zaspe. A vole i velike debele butine. Ja lično sam ti svedok.

Kad je napunila godinu dana, Mej Mobli je počela da me prati kud god da se denem. U pet po podne, ona bi ti se okačila na moju cipelu i vukla se za mnom po podu, uplakana, kao da me više nikada neće videti. Gospođica Lifolt bi me gledala stisnutih očiju, kao da sam nešto pogrešno uradila, dok bih odvajala to uplakano bepečce od svoje noge. Valjda je to rizik sa kojim se suočavaš kad daš nekom drugom da ti podiže decu.

Mej Mobli ti sada ima dve godine. Ima i velike smeđe oči i loknice boje meda. Međutim, sve to pomalo kvari ćelavo područje na temenu. Kad je zabrinuta, ima iste borice između obrva kao njena mama. Dosta su slične, osim što je Mej Mobli debela. Ta ti neće pobediti ni na kakvom takmičenju lepote. Mislim da gospođica Lifolt nije baš srećna zbog toga, ali ja obožavam Mej Mobli.

Ja sam ti izgubila sina, Trilora, pre nego što sam počela da radim kod gospođice Lifolt. Imao je dvadeset i četiri godine. To ti je najbolje životno doba. Nije stigao ništa da proživi.

On ti je živeo u stančiću u Folijevoj ulici. Viđao se sa jednom zaista finom devojkom, Frensis se zove, i meni se čini da su planirali da se uzmu, ali on ti je bio spor u pogledu takvih stvari. Ne zbog toga što je tražio nešto bolje, već zato što je bio tip koji o svemu mnogo razmišlja. Nosio je velike naočare i sve vreme je nešto čitao. Čak je počeo da piše knjigu, o tome kako je biti crnac koji živi i radi u državi Misisipi. Bože kako sam bila ponosna na njega. Ali, jedne noći je do kasno radio u pilani „Skenlon i Tejlor“, tovarići na kamion letve sa kojih se iverje zabada u dlanove kakve god rukavice da nosiš. On ti je bio suviše mali za takvu vrstu posla, suviše žgoljav, ali morao je da radi. Bio je umoran. Padala je kiša. Okliznuo se sa rampe za utovar i pao na prilazni put. Vozač traktora ga nije video i prikolica ga je prignječila preko grudi pre nego što je uspeo da se pomeri. Kad sam saznala šta se desilo, on je već bio mrtav.

Tog dana, čitav moj svet postao je crn.

Vazduh je bio crn, sunce je bilo crno. Ležala sam u krevetu i zurila u crne zidove svoje kuće. Mini je dolazila svakog dana da proveri da li još dišem i donosila mi hranu da me održi u životu. Trebalo je da prođe tri meseca dok nisam pogledala kroz prozor, da vidim da li je svet još uvek tamo. Ne da sam se iznenadila kad sam videla da svet nije prestao da postoji samo zato što mog sina više nije bilo.

Pet meseci posle sahrane, ja sam ti ustala iz kreveta. Obukla sam svoju belu uniformu, stavila svoj zlatni krstić oko vrata i otišla da radim kod gospođice Lifolt zato što je upravo dobila devojčicu. Međutim, vrlo brzo sam uvidela da se nešto u meni promenilo. Neka gorčina se usadila u mene. I više naprosto nisam bila tako trpeljiva kao pre.

„Sredićeš kuću pa ćeš napraviti pileću salatu“, rekla je gospođica Lifolt.

Bio je dan za sastanak kluba za bridž. Svaka četvrta sreda u mesecu. Naravski, ja sam ti već sve spremila – pileću salatu sam napravila jutros, stolnjake ispeglala juče. Gospođica Lifolt me je gledala kako sve to radim. Ima tek dvadeset i tri i obožava da sluša samu sebe dok mi izdaje naređenja.

Već je obukla plavu suknju koju sam joj ispeglala tog jutra, onu plisiranu, sa šezdeset i pet toliko sitnih falti u struku da moram da škiljim kroz naočare dok ih peglam. Ja ti ne mrzim baš mnogo stvari u životu, ali ta suknja i ja se baš nikako ne slažemo.

„I pripazi da nam Mej Mobli ne smeta. Da ti kažem, strašno sam ljuta na nju – rasturila mi je novi pribor za pisanje u pet hiljada komada, a treba da napišem petnaest zahvalnica za Ligu mladih dama...“

Postavila sam sto za njene prijateljice. Iznela sam kristalne čaše i srebrni escajg. Gospođica Lifolt ne upotrebljava mali sto za kartanje kao ostale gospođe. Mi postavljamo veliki kuhinjski sto. Odozgo stavimo stolnjak da prekrije veliku pukotinu u obliku slova L, a vazuu sa velikim buketom crvenog cveća premestimo na sto za posuđe da se ne vidi kako je izguban. Gospođica Lifolt voli da sve bude nacifrano kad ima goste. Možda se trudi da nadomesti to što živi u tako maloj kući. Ja znam da oni nisu bogati. Bogati se ne trude toliko.

Ja sam ti navikla da radim za mlade bračne parove, ali čini mi se da je ovo najmanja kuća u kojoj sam ikada radila. Ima samo prizemlje. Spavaća soba gospođice i gospodina Lifolta je pozadi i prilično je velika, ali soba njihove ćerke je majušna. Trpezarija i dnevna soba su povezane. Postoje samo dva klozeta, što je pravi blagoslov, jer sam radila u kućama u kojima ih je bilo pet ili šest.

Treba ti ceo dan samo da očistiš klozete. Gospođica Lifolt mi plaća samo devedeset i pet centi na sat, što je manje nego što sam odavno dobijala. Ali, posle Trilorove smrti, prihvatila sam ono što mi je bilo ponuđeno. Moj stanodavac više nije hteo da čeka. A iako je mala, kuća gospođice Lifolt je lepo sređena. Ona ti se baš dobro snalazi sa šivaćom mašinom. Ako sebi ne može da priušti neki novi komad nameštaja, samo kupi plavi materijal i sašije navlaku.

Neko zvoni i ja otvaram vrata.

„Zdravo, Ejbilin“, kaže gospođica Skiter, jer ona ti je od onih koje razgovaraju sa poslugom. „Kako si?“

„Zdravo, gospođice Skiter. Dobro sam. Bože, što je vruće napolju.“

Gospođica Skiter ti je jako visoka i mršava. Kosa joj je žuta i podšišana visoko iznad ramena zato što joj je kovrdžava preko cele godine. Ima oko dvadeset i tri, isto kao gospođica Lifolt i ostale. Stavlja tašnicu na sto, meškoljeći se kao da joj je odeća tesna. Nosi belu čipkanu bluzu zakopčanu do grla, kao redovnica, i ravne cipele kako, rekla bih, ne bi izgledala još više. Plava suknya joj zeva u struku. Gospođica Skiter ti uvek izgleda kao da joj je neko drugi rekao šta da obuče.

Tada začujem gospođicu Hili i njenu mamu, gospođu Volter, kako se dovoze prilaznim putem i oglašavaju sirenom. Gospođica Hili živi odmah iza ćoška, ali uvek dolazi kolima. Otvaram joj vrata i ona prolazi pored mene, a ja zaključujem da je došlo vreme da probudim Mej Mobli.

Čim sam ušla u dečju sobu, Mej Mobli mi se osmehuje i pruža svoje male debele ruke prema meni.

„Već si budna, devojčice? Što me nisi zvala?“

Ona se smeje, poskakujući od sreće dok čeka da je izvadim iz kolenke. Dobro sam je zagrlila. Rekla bih da ne dobija baš mnogo zagrljaja pošto ja odem kući. Često se dešava da je, kada dođem na posao, zateknem kako vrišti

u kolevci dok gospođica Lifolt sedi za šivaćom mašinom i prevrće očima kao da je u pitanju neka zalutala mačka koju su prikleštila ulazna vrata. Gospođica Lifolt, ona ti se svaki dan lepo oblači. Uvek je našminkana, ima nadstrešnicu za automobil, frižider sa dvoja vrata i ugrađenim automatom za led. Kad je vidiš u prodavnici, nikad ne bi ni pomislila da može da ostavi bebu u kolevci da toliko plače. Ali služavka uvek zna.

Ipak, danas je situacija nešto bolja. To dete se samo smeje.

Kažem joj: „Ejbilin.“

Ona kaže: „Ej-bi.“

Ja kažem: „Voli.“

Ona kaže: „Voli.“

Ja kažem: „Mej Mobli.“

Ona kaže: „Ej-bi.“ A onda se smeje i smeje. Toliko je vesela i pričljiva da mogu da kažem samo: pa već je i vreme. Ni Trilor nije počeo da govori dok nije napunio dve godine. Međutim, kad je stigao do trećeg razreda, pričao je lepše od predsednika Sjedinjenih Država, vraćajući se iz škole sa rečima kao što su konjugacija i parlamentaran. Kad je pošao u sedmi razred, počeli smo da se igramo tako što bih mu ja zadala neku jednostavnu reč, a on bi morao da izmisli neku komplikovanu sa istim značenjem. Ja kažem kućna mačka, a on pripitomljena životinja iz roda mačaka, ja kažem mikser, a on motorizovana rotonda. Jednog dana sam rekla „krisko“¹. On se zbunjeno počeo po glavi. Jednostavno nije mogao da veruje da sam ga pobedila nečim tako jednostavnim kao što je „krisko“. To se pretvorilo u šalu koju smo razumeli samo nas dvoje. Time smo označavali nešto što ne može da se ulepša ma koliko se trudio. Počeli smo njegovog oca da zovemo „krisko“ jer ne postoji lep naziv za čoveka koji je napustio svoju porodicu. Osim toga, on ti je najmasniji ljigavac koji postoji.

Odnela sam Mej Mobli u kuhinju i stavila je u njenu stolicu za hranjenje, razmišljajući o dva zadatka koja danas moram da završim inače će gospođica Lifolt dobiti napad – treba da odvojim ubruse koji su počeli da se krzaju i da složim srebrni escajg u kuhinjskom ormaru. Mislim da bih to morala da obavim dok su gosti tu.

¹ *Crisco* – vrsta margarina. (Prim. prev.)

Uzimam poslužavnik sa punjenim jajima i izlazim u gostinsku sobu. Gospođica Lifolt sedi na čelu stola, a levo od nje su gospođica Hili Holbruk i njena mama, gospođa Volter, prema kojoj gospođica Hili ne pokazuje ni trunke poštovanja. A desno od gospođice Lifolt je gospođica Skiter.

Nudim ih jajima, počev od stare gospođe Volter zato što je najstarija. U prostoriji je toplo, ali njoj je debeli smeđi džemper prebačen preko ramena. Ona uzima jedno jaje, koje joj umalo ne ispadne iz ruke jer boluje od cerebralne paralize. Ja se onda okrećem gospođici Hili i ona se osmehne i uzme dva jajeta. Gospođica Hili ima okruglo lice i tamnosmeđu kosu uvezanu u pundu. Koža joj je maslinastožuta, sa mnogo pega i mladeža. Obično je u kariranim dezenima crvene boje. A pozadina joj je povelika. Danas je, pošto je tako vruće, obukla crvenu haljinu bez rukava i bez struka. Ona ti je jedna od onih žena koje i kada ostare nastave da se odevaju kao devojčice, noseći velike mašne, šesire od istog materijala kao haljina i slično. Nije mi baš omiljena.

Dolazim do gospođice Skiter, ali ona mi, namreškavši nos, odgovara: „Ne, hvala“, zato što ne jede jaja. Svaki put kad joj drugarice dolaze da igraju bridž, ja to kažem gospođici Lifolt, ali ona me svaki put natera da ih napravim. Plaši se da će gospođica Hili biti razočarana.

Na kraju, stižem i do gospođice Lifolt. Ona je domaćica pa se poslednja služi jajima. Pošto sam završila, gospođica Hili kaže: „A što da ne?“, i zgrabi još dva punjena jajeta, što me uopšte ne iznenađuje.

„Zamislite koga sam srela u kozmetičkom salonu“, kaže gospođica Hili ostalima.

„Koga?“, pita gospođica Lifolt.

„Siliju Fut. I znate šta me je pitala? Da li bi mogla da nam pomogne sa Dobrotvornom večerom ove godine.“

„Odlično“, kaže gospođica Skiter. „Treba nam pomoć.“

„Ne baš toliko, ne. Rekla sam joj, rekla sam: 'Silija, moraš da budeš član Lige ili donator.'“

„Ali zar ove godine ne učestvuju i oni koji nisu članovi? Pošto je večera toliko velika“, pita gospođica Skiter.

„Pa, da“, odgovara gospođica Hili. „Ali to nisam htela da joj kažem.“

„Ne mogu da verujem da se Džoni oženio nekim tako jadnim“, kaže gospođica Lifolt, a gospođica Hili klimne glavom. Počinje da deli karte.

Kašikom vadim smrznutu salatu i ređam sendviče sa šunkom slušajući njihovo čavrljanje protiv svoje volje. Te ti gospođe umeju da razgovaraju samo o tri stvari: o svojoj deci, odeći i prijateljicama. Čujem reč Kenedi, ali znam da ne raspravljaju o politici. Pričaju o tome šta je gospođica Džeki nosila kad je bila na televiziji.

Kad sam došla do gospođe Volter, ona je uzela samo jednu malu polovinu sendviča.

„Mama“, gospođica Hili viče na gospođu Volter, „uzmi još jedan sendvič. Mršava si kô grana.“ Gospođica Hili pogleda u ostale. „Sto puta sam joj rekla, ako Mini ne ume da kuva, neka je otpusti.“

Naćulim uši. Razgovaraju o služavkama. Mini je moja najbolja prijateljica.

„Mini odlično kuva“, kaže stara gospođa Volter. „Samo više nemam apetita kao nekada.“

Mini ti je verovatno najbolja kuvarica u okrugu Hajnd, pa možda čak i u celoj državi Misisipi. Dobrotvorna večera Lige mladih dama je svake jeseni i sigurno će tražiti od nje da im napravi deset kolača sa karamelom za prodaju na aukciji. Ona bi trebalo da bude jedna od najtraženijih služavki u državi. Problem sa Mini je u njenom jeziku. Ta ništa ne može da oćuti. Danas je to beli poslovođa u samoposluzi „Džitni Džangl“, sutra njen suprug, ali svaki dan je to bela žena za koju radi. Jedini razlog što toliko dugo radi kod gospođe Volter jeste to što je gospođa Volter gluva kao top.

„Mama, ja mislim da si ti neuhranjena“, viče gospođica Hili. „Mini te ne hrani dobro kako bi mogla da pokrade sve moje nasledstvo.“ Gospođica Hili naglo ustaje iz stolice. „Idem u toalet. Pazite na nju u slučaju da padne sa stolice i umre od gladi.“

Kad je gospođica Hili otišla, gospođa Volter tihim glasom kaže: „Kladim se da bi to jedva doćekala.“ Sve se prave da ništa ne ćuju. Moraću da pozovem Mini večeras, da joj kažem šta je rekla gospođica Hili.

U kuhinji, devojćica sedi u svojoj stolici za hranjenje, lica umrljanog ljubićastim sokom. Ćim sam ušla, ona se osmehnula. Ne buni se što je ostavljam samu, ali ne volim da to bude predugo. Znam da je mirna zato što gleda u vrata, čekajući da se ja vratim.

Pomilujem je po njenoj nežnoj glavicu i vratim se da sipam ledeni čaj. Gospođica Hili je na svom mestu i sada izgleda kao da je zaokupljena nečim drugim.

„Joj, Hili, trebalo je da ideš u toalet za goste“, govori gospođica Lifolt, premeštajući karte u ruci. „Ejbilin čisti taj deo kuće tek posle ručka.“

Hili istura bradu. Potom ispušta jedan od svojih 'k-hm'. Kad god bi ovako nežno pročistila grlo, privukla bi pažnju svih oko sebe a da oni ne budu ni svesni toga.

„Ali, posługa koristi toalet za goste“, kaže gospođica Hili.

Jedan trenutak niko ništa ne govori. Onda gospođa Volter klima glavom kao da je time sve objasnila. „Ljuta je zato što crnci koriste klozet u kući, a koristimo ga i mi.“

Bože, ne opet ovo. Sve me gledaju kako sređujem fioku sa escajgom i znam da mi je vreme da se sklonim.

Međutim, pre nego što sam uspela da ubacim i poslednju kašiku, gospođica Lifolt mi je uputila pogled koji je govorio: „Idi donesi još čaja, Ejbilin.“

Odlazim da uradim ono što mi je naređeno iako su im šoljice pune do vrha.

Stojim u kuhinji neko vreme, ali nemam šta da radim. Trebalo bi da sam u gostinskoj sobi kako bih mogla da završim slaganje escajga. Još mi je ostalo da sredim i orman sa ubrusima, ali on je u hodniku, odmah pored njih. Ne želim da ostajem duže na poslu zato što gospođica Lifolt igra karte.

Čekam nekoliko minuta, brišem radnu površinu. Dajem bebici još šunke i ona je trpa u usta. Na kraju se provučem do hodnika, moleći se Bogu da me niko ne vidi.

Njih sve četiri drže cigaretu u jednoj a karte u drugoj ruci. „Elizabet, da možeš da biraš“, čujem gospođicu Hili kako govori, „zar ne bi više volela da obavljaš nuždu napolju?“

Što je moguće tiše, izvlačim fioku sa ubrusima, više usredsređena na to da me gospođica Lifolt ne vidi nego na ono što pričaju. Ova tema nije ništa novo. Po celom gradu imaju posebne klozete za obojene, kao i u većini

privatnih kuća. Ipak, okrećem se i vidim da me gospođica Skiter gleda, pa se ukočim, misleći da ću upasti u nevolju.

„Ulažem jedan herc“, kaže gospođa Volter.

„Ne znam“, izjavljuje gospođica Lifolt, namršteno gledajući u svoje karte. „Rajli je upravo osnovao firmu, a trebalo bi i da platimo porez za šest meseci... trenutno baš nismo pri parama.“

Gospođica Hili govori polako, kao da razmazuje glazuru po torti. „Samo ti reci Rajliju da će mu se svaki peni koji uloži u taj klozet vratiti kad budete prodavali kuću.“ Klima glavom kao da se slaže sama sa sobom.

„Tolike kuće se prave bez soba za poslugu. Pa to je strašno opasno. Svako zna da oni imaju zarazne bolesti koje mi nemamo. Ulažem dvostruko.“

Uzimam gomilu složenih ubrusa. Ne znam zbog čega, ali odjednom želim da čujem šta će gospođica Lifolt odgovoriti na ovo. Radim kod nje. Pretpostavljam da svi zaposleni žele da znaju šta njihov poslodavac misli o njima.

„Bilo bi fino“, kaže gospođica Lifolt, odbivši jedan dim cigarete, „kada ne bi koristila kupatilo u kući. Ulažem tri pika.“

„Baš sam iz tog razloga pokrenula Sanitarnu inicijativu za kućnu poslugu“, odvraća gospođica Hili. „Kao meru preventive protiv zaraze.“

I sama sam bila iznenađena koliko mi se grlo steglo. Prava je šteta što sam odavno naučila da se uzdržavam.

Gospođica Skiter je izgledala zaista zbunjeno. „Sanitarnu... šta?“

„Zakon po kom bi svaka kuća u kojoj žive belci morala da ima odvojeno kupatilo za obojenu poslugu. Čak sam obavestila i ministra zdravlja Misisipija ne bi li nas podržao. Dalje.“

Gospođica Skiter, ona ti se tada namrštila na gospođicu Hili. Spustila je karte na sto, licem nagore, i odlučnim glasom rekla: „A možda bi za tebe trebalo da napravimo klozet napolju, Hili.“

Bogami, tad je nastala tišina.

Gospođica Hili je rekla: „Mislim da ne bi trebalo da se šališ sa situacijom u vezi sa obojenima. Ne ako želiš da ostaneš na mestu urednika u Ligi, Skiter Felan.“

Gospođica Skiter se kao nasmejala, ali videlo se da joj nije bilo smešno. „Molim... ti bi mene izbacila? Zato što se ne slažem sa tobom?“

Gospođica Hili je podigla jednu obrvu. „Učinila bih sve što je potrebno da zaštitim ovaj grad. Igraj, mama.“

Odlazim u kuhinju i ne izlazim dok ne čujem da se vrata zatvaraju iza leđa gospođice Hili.

Kad sam bila sigurna da je gospođica Hili otišla, stavila sam Mej Mobli u njenu ogradicu pa odvukla kantu za đubre na ulicu zato što đubretarski kamion treba da prođe danas. Na samom početku prilaznog puta gospođica Hili i njena luda majka umalo me ne udare kolima, a onda mi dovikuju, sve onako prijateljski, kako im je žao. Vraćam se u kuću, srećna što mi obe noge nisu polomljene.

U kuhinji zatičem gospođicu Skiter. Naslonjena je na kredenac, a na licu joj je ozbiljan izraz, još ozbiljniji nego inače. „Gospođice Skiter, treba li vam nešto?“

Ona baci pogled napolje na gospođicu Lifolt, koja razgovara sa gospođicom Hili kroz prozor automobila. „Ne, samo... čekam.“

Brišem poslužavnik krpom. Krišom je pogledam i opet je vidim kako zabrinuto gleda kroz prozor. Ona ti ne izgleda kao druge gospođe, pošto je toliko visoka. Ima jako visoke jagodice. Plave oči obično gledaju dole, pa deluje nekako stidljivo.

U kuhinji je tišina koju narušava mali radio iz kog se čuje gospel muzika. Volela bih da već jednom izađe.

„Da li to slušaš propoved oca Grina?“, pita ona.

„Da, gospođo.“

Gospođica Skiter se kao osmehnu. „To me podseća na moju služavku kad sam bila mala.“

„Oh, poznavala sam ja Konstantin“, kažem.

Gospođica Skiter skloni pogled sa prozora i premesti ga na mene. „Ona me je podigla, da li si znala?“

Klimnem glavom, želeći da ništa nisam rekla. Ta situacija mi je suviše dobro poznata.

„Pokušala sam da dođem do adrese njene porodice u Čikagu“, kaže ona, „ali niko ništa ne zna.“

„Ni ja je nemam, gospođo.“

Gospođica Skiter ponovo pogleda kroz prozor u automobil gospođice Hili. Ona zatrese glavom, sasvim blago. „Ejbilin, ono što smo pričale... što je Hili pričala, hoću da kažem...“

Uzimam šolju za kafu i počinjem da je brišem krpom.

„Da li ponekad poželiš da možeš... da promeniš nešto?“, pita ona.

Ne uspevam da se uzdržim. Pogledam je pravo u lice. Zbog toga što je to jedno od najglupljih pitanja koje sam ikada čula. Na licu joj je zbunjen, zgađen izraz, kao da je u kafu sipala so umesto šećera.

Okrećem glavu i vraćam se sudovima kako me ne bi videla dok prevrćem očima. „Oh ne, gospođo, sve je u redu.“

„Ali ono o čemu smo pričale, o klozetu...“, i bum, tačno kad je rekla tu reč, u kuhinju je ušla gospođica Lifolt.

„Ah, tu si, Skiter“, pogledala nas je obe pomalo začuđeno. „Izvinjavam se, da vas nisam... prekinula u nečemu?“ Obe smo samo stajale, pitajući se da li je mogla nešto da čuje.

„Moram da idem“, izusti gospođica Skiter. „Vidimo se sutra, Elizabet.“ Ona otvara zadnja vrata i kaže: „Ejbilin, hvala na ručku“, pa odlazi.

Ja odlazim u trpezariju i počinjem da raspriprem sto za bridž. I baš kao što sam znala da će uraditi, gospođica Lifolt dolazi za mnom sa svojim zabrinutim osmehom na licu. Vrat joj je stegnut kao da se sprema da me nešto pita.

Ona ti ne voli kad ja razgovaram sa njenim prijateljicama a ona nije prisutna. Nikada to nije volela. Uvek mora da zna šta smo pričale. Ja prođem pored nje i vratim se u kuhinju. Stavljam devojčicu u stolicu za hranjenje i počinjem da čistim rernu.

Gospođica Lifolt me prati u kuhinju, uzima kutiju „kriska“, pogleda je pa je spusti. Devojčica pruža ruke prema svojoj majci, tražeći da je podigne, ali gospođica Lifolt otvara vrata kredenca praveći se da je ne vidi. Oštro ih zatvara, pa otvara druga. Na kraju ostaje da stoji. Ja sam na sve četiri. Uskoro, moja glava je toliko duboko u rerni da izgleda kao da pokušavam da izvršim samoubistvo.

„Čini mi se da ste ti i gospođica Skiter pričale o nečem baš ozbiljnom.“

„Ne, gospođo, pitala me je samo... da li želim da mi pokloni neku staru odeću“, kažem ja, i to zvuči kao da sam u nekom dubokom bunaru. Ruke su mi već prljave do lakata. Smrdi kao ispod pazuha. Dok trepneš, znoj mi već curi niz nos i svaki put kad ga počešem parče prljavštine mi ostaje na licu. Mislim da ne postoji gore mesto na svetu od rerne. Ako si unutra, ili čistiš ili se pečeš. Znam da ću noćas opet sanjati kako sam zaglavljena u rerni, a gas je uključen. Ali držim glavu na ovom odvratnom mestu zato što bih radije bila bilo gde drugde nego da odgovaram na pitanja gospođice Lifolt o tome što je gospođica Skiter pokušavala da mi kaže. O tome kako me je pitala da li želim da promenim nešto.

Nešto kasnije, gospođica Lifolt šmrkne i izađe u dvorište. Mislim da je otišla da vidi gde će mi napraviti novi klozet za obojene.

Spremite se da upoznate tri nezaboravne žene!

Dvadesetdvogodišnja Skiter se upravo vratila kući sa studija. Možda ima diplomu, ali ovo je 1962. godina u državi Misisipi, i njena majka neće biti srećna dok god Skiter ne bude imala burmu na ruci. Skiter bi inače našla utehu u svojoj voljenoj Konstantin, služavki koja ju je odgojila, ali Konstantin je nestala i niko ne želi da kaže Skiter kuda je otišla.

Ejbilin je crna služavka, mudra i staložena žena koja odgaja svoje sedamnaesto belo dete. Nešto se promenilo u njoj posle smrti njenog sina, koji je poginuo na poslu zbog nepažnje svojih šefova. Obožava devojčicu o kojoj se brine iako zna da bi i jednoj i drugoj srce uskoro moglo da bude slomljeno.

Mini, Ejbilinina najbolja prijateljica, niska je, debela i verovatno najdrskija žena u Misisipiju. Ume da kuva kao niko živ, ali ne može da zauzda svoj jezik, te još jednom ostaje bez posla. Konačno, uspeva da se zaposli kod nekog ko se tek doselio i još nije čuo za nju. Međutim, njena nova gazdarica ima i sopstvene tajne.

Iako su na prvi pogled potpuno različite, ove žene počinju rad na tajnom zajedničkom projektu koji će sve tri dovesti u veliku opasnost. A zašto? Zato što ih guše granice koje definišu njihov grad i vreme u kojem žive. A granice ponekad postoje baš zato da bismo ih prelazili...

Roman Služavke postigao je veliki uspeh u Sjedinjenim Američkim Državama, prodat je u više miliona primeraka i prevodi se na sve značajnije svetske jezike.

„Jedna od onih čarobnih knjiga koja će svakog čitaoca uvući u sebe.”

– Džon Sirls, voditelj emisije *The Today Show*

„Knjiga *Služavke* autorke Ketrin Stoket me je dovela do suza dok sam se radovala zbog svake male pobede ljudske vrste nad mržnjom i strahom. Nikada neću zaboraviti ovu predivnu knjigu.”

– Doroteja Benton Frenk